

FORTIDSMINNEFORENINGEN

The Society for the Preservation of Norwegian Ancient Monuments

Oslo 177

200604669	09.12.06
Kode: Wi-501	

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Oslo, den 1. desember 2006
J.nr.: 337/06

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke – høringsuttalelse

Fortidsminneforeningen uttaler seg her i to sammenhenger: 1) Som en frivillig interesseorganisasjon med vern av landets kulturminner som formål. 2) Som eier av kirker.

I alt har foreningen seksten kirker og forvalter to. Blant de mest fremtredende er middelalderkirkene, som stavkirkene i Borgund og på Urnes, den siste er inkludert i Verdensarvlisten, og Moster kirke. I tillegg eier vi fire klosterruiner, hvorav en kan benyttes av forsamlinger. Samtlige av foreningens eiendommer er enten fredet eller verneverdige.

Det er med glede vi har sett den plassen og den grundige behandlingen spørsmålet om kirkebygningene har fått i utredningen, og vi har da også konsentrert vår uttalelse til i å gjelde utredningens kapittel 8: Fredede og verneverdige kirker.

Kapittel 8.1: Fredede og verneverdige kirker

Utredningen avgrensner seg til å omhandle de bygningsmessige utfordringene når det gjelder kirker som i dag er fredede eller verneverdige. En av de sider ved kirkebygninger som kulturminner, som gjør dem særlig interessante, er nettopp at en og samme byggeoppgave fremtrer gjennom nær 1000 års kunst- og arkitekturhistorie. Morgendagens kulturminner bygges i dag og flere kirkebygg fra samtiden har kvaliteter som vil sette dem på fremtidens vernelister. Eksempler er Bakkehaugen kirke i Oslo (1959); Tromsdalen kirke i Tromsø (1966), som under navnet Ishavskatedralen har fått en posisjon i allmenhetens bevissthet, og Mortensrud kirke i Oslo, vigslet for bare få år tilbake.

Listen over kirkebygg med særlig karakter og arkitektonisk status er betydelig og Fortidsminneforeningen forslår at også nyere kirker får en uttalt plass i det videre arbeidet.

Kapittel 8.4.7: Nye forslag og tiltak

Fortidsminneforeningen støtter at ansvaret for vedlikehold av kirkene fortsatt skal ligge hos kommunene. Dette fordi vi mener lokal tilknytning og lokalt ansvar er det beste vern i denne sammenheng. Foreningen støtter også forslaget om at staten må ha et medansvar og at et styrket Kulturminnefond kan være egnet redskap i den sammenheng. Det er i dag en viss åpning for at kirker kan få støtte fra Kulturminnefondet, men i praksis virker det ikke slik det bør, og bare en håndfull kirker har oppnådd tilskudd fra fondet.

Vårt forslag er at Kulturminnefondet må styrkes betydelig for å kunne være til reell nytte når det gjelder kirkebygg, som både er langt større og mer kompliserte enn de profane bygg som man ellers konkurrerer med om midler. Fondet er i dag i hovedsak rettet mot private eiere, og kirker – som i hovedsak er eid av fellesskapet – må derfor behandles etter egne regler, eksempelvis i en egen, ny seksjon administrert av fondet, med egne regler og beslutninger fattet uavhengig av de oppgaver fondet har i dag.

Kapittel 8.6.4: Kompetansebehov

Utredningen sier at det er behov for en systematisk og målrettet kompetanseutvikling og vedlikeholdsstrategi for å forebygge fremtidig forfall. Og videre – uavhengig av fremtidig kirkeordningsmodell, må slik kompetanse samles og dokumenteres. Utredningen sier også at kommuner og menigheter ofte har begrenset kunnskap og kompetanse om de bygningsmessige forhold ved de eldste kirkebyggene. Det foreslås derfor etablert et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke.

Vi vil utvide spørsmålet om kompetanse til å gjelde kirkebygg i det hele tatt. Begrunnelsen er den samme som under kommentaren til Kapittel 8.1. ovenfor. Men dette gjelder også fordi kirker oftest har interiører med særlige kunstneriske kvaliteter og mange yngre kirker rommer interiørstykker fra langt eldre kirker.

Behovet for den særlige kompetansen som kreves, bør knyttes til den kompetanse som allerede finnes og som bør styrkes, og ikke legges innenfor Den norske kirke. Det er to grunner til det. For det første: Kompetansen bør komme alle kirkebygg til gode på lik linje, enten de tilhører Den norske kirke eller ikke. For det andre bør denne kompetansen være del av det norske kulturminnemiljøet sett under ett. Kirkene kan ikke klare seg uten denne sammenhengen og kirken har et ansvar for å gi av sin kunnskap til fellesskapet. Problemet med de norske fagmiljøene er at de generelt er for små. Det eksisterer i dag fagmiljøer som Norsk institutt for kulturminneforskning (opprettet av Miljøverndepartementet), ved Kulturhistorisk museum (Universitetet i Oslo) og Norsk Folkemuseum, for å nevne de største. Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon har også trappet opp arbeidet på feltet de senere år. Fortidsminneforeningen oppfatter det ikke som meningsfylt å etablere nok et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke og fraråder det. Tilsvarende har Riksantikvaren like fra starten i 1911 arbeidet systematiske med dokumentasjon av kirker og kirkerestaureringer. Det kan ikke være hensiktsmessig å splitte opp grunnleggende kunnskap og dokumentasjon gjennom å utvikle og etablere nye institusjoner for dette formålet.

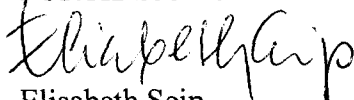
Avslutning

Utredningen nevner Riksantikvarens stavkirkeprogram, som skal bringe stavkirkene opp på forsvarlig vedlikeholdsnivå. I disse dager innledes ruinprogrammet som vil få

betydning for de mange kirke- og klosterruinene vi har. Fortidsminneforeningen håper dette kan etterfølges at et tilsvarende program for steinkirker fra middelalderen, som også har fått alt for liten oppmerksomhet på vedlikeholdssiden. Programmene er nyttige og viktige, men samme dag de er avsluttet starter det alminnelige vedlikeholdet – igjen!

NOU 2006:2 trekker opp viktige prinsipielle spørsmål for vedlikeholdet av kirkene. Fortidsminneforeningen gir generelt vurderingene sin fulle støtte – med den viktige tilføyelsen at dette arbeidet ikke må avgrenses til de kirkene som i dag har formelt vern, men gjelder alle våre kirker. Det andre er at kunnskap og dokumentasjon av kirkene som kulturminner ikke kan sees isolert fra landets kulturminner generelt.

Med vennlig hilsen
FORTIDSMINNEFORENINGEN

Elisabeth Seip
generalsekretær